

בית מדרש גבוה ללכהנים

ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק שיבנה בב"א

גליון תקופתי היו"ל ע"י בית מדרש גבוה לכהנים' לחיזוק לימוד הלכות עבודת ביהמ"ק / גליון 42 / חודש כסליו

בעת הדלקת נרות חנוכה מתגלה אורו של משיח

שנתבאר מאמר י"ג) ואחר כך יהיו שני המשיחים משיח בן יוסף שיברר ועמך כולם צדיקים. ומשיח בן דוד שיהיה יחיד שעשה תשובה שאף מי שקלקל יתוקן על ידי תשובה. והם הארבעה חרשים לבנין העתיד שירד בנוי ומשוכלל כמו שכתב רש"י (ראש השנה ל' סוף ע"א ד"ה לא), והיינו דאליהו וכהן צדק הכהנים שהכניסו דברי תורה. והמשיחים שיתקנו הלב כסיל שאז ישחוט הקדוש ברוך הוא ליצר הרע. וכן ענין חנוכה שזוכין על ידי הדלקת הנרות שיאיר בלב אור תורה שבעל פה. שכן מורה נס חנוכה בשמן ונרות שרומזים על חכמה ותורה שבעל פה והוא גם כן ההכנה לגאולה שעתידין להגאל.

ובעל שו"ת התעוררות תשובה כתב בזה נמי דברים נפלאים בספרו שיר מעון (פרשת מקץ) ואלו דברים שם: אי בספרים שאור נרות חנוכה המה הכנה לאורו של משיח, עיין בשלטי גבורים בהגהות מרדכי פ' במה מדליקין שמביא פסוקים ומדרשים על זה. ובזה מיושב מה שלא העמידו מלך ממלכי בית דוד אשר לו שייך המלוכה, יען כי הבינו שבית שני איננו העיקר אלא הבית אשר יבנה בגאולה שלישית, עיין ראב"ד הל' בית הבחירה (פ"ו הי"ד) שכ' וירושלים עתידין להשתנות ולהתקדש קידוש אחה עולמי בכבוד ה' לעולם וכו' עכ"ל, וכיון שהשכילו ברוח קדשם שעיקר גאולת ישראל בבנין הבית הוא לעתיד לבוא, לכן לא הקפידו להעמיד מלך מבית דוד. – ובזה יל"פ בתהלים (ס"י קל"ב) הפסוקים כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו בעבור דוד עבדך וגו', ובסוף הפרשה וכהניא אלביש ישע, היינו ישועת המלחמה בימי החשמונאים, וחסידיה רנן ירננו שם אצמיח קרן לדוד, שזה הי' הכנה והצמחה לגאולה העתידה למלכי בית דוד, ערכתני נר למשיחי היינו שעורכו ע"פ רוח הקודש מן השמים, נר היינו נר חנוכה, למשיחי פירושו כמו בעד משיחי שהוא הכנה לאור של משיח.

כן מבואר בס' פרי עץ חיים (שער חנוכה פ"ד), וכ"כ בס' בני יששכר (מאמרי חודש כסלו – טבת מאמר ב אות טז) בשם הקדוש ר' פנחס מקאריץ ז"ל זי"ע, שבכל חנוכה בשעת הדלקת הנרות נתגלה האור הגנוז, הוא אורו של מלך המשיח, עכ"ד.

ובס' שארית ישראל (שער הזמנים דרושים לחנוכה) הרבי ישראל דב מווילדניק כתב: וקבלתי ממורי הרב מטשארנאביל ז"ל, כי חנוכה הוא בסוד אורו של משיח כמאמר "ערכתני נר למשיחי". שעל ידי מצות הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדקנו, אור צדיקים, אור צדיק יסוד עולם, הכולל בתוכו אור שבעה רועים, בחינת "אור זרע לצדיק" שעל ידי אור של חנוכה נמשך אורו של משיח, צדיק הכולל לתקן את נפשותינו ורוחנו וגוויתנו, וזה בסוד תשמישי מצוה כמאמר חז"ל אפילו בשביל צדיק א' העולם מתקיים, כל העולם לא נברא אלא לצות לזה. וכן בכל שנה נשמת צדיק יסוד עולם נתעורר נשמתו של מתתיהו בן יוחנן כהן גדול הקדושה לקבץ נדחינו ולטהרנו מקליפותינו וטומאותנו לבל ידח ממנו נידח, לתקן נשמות שאבדו את בחינת שמועתם שמיעת קול הכרוזין שבכל יום בת קול מכרזת ואומרת שובו בנים שובבים אוזן ששמעה על הר סיני עבדי הם שמע ישראל, הסכת ושמע, עכשיו על ידי נר חנוכה הקדוש ברוך הוא מצמצם אורו הקדוש למטה מעשרה ומקדשם ומתקנם באורו הזך והבהיר לכוללם בקדושתו העליונה כמאמר האב מקדש את בתו בעל כרחו עבדי הם בעל כרחו וכמ"ש "אם לא ביד חזקה". ועל ידי זה יתוקנו פגמינו שפגמנו חנוכה הוא גמר דגמר הכתיבה והחתימה חותמו אמת וד"ל.

וכן ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו פרי צדיק (בראשית לחנוכה) כתב דחנוכה הוא גם כן הכנה לגאולה וכמו שאמרנו במה שאמרנו (סוכה נ"ב ב) ארבעה חרשים משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו וכהן צדק. ולכאורה מה ענין כהן צדק לכאן ועיין פירושי רש"י (ד"ה וכהן). ואמרנו דשם היה הכהן הראשון ושלימד תורה וזה נקרא חרש שבנה בית המקדש בלב ובנפש על ידי שלימד תורה. ואליהו הכהן האחרון שילמד כל סתרי תורה שבעל פה לישראל קודם ביאת עולם הבא (וכמו

לתגובות הערות והארות בכל נושאי הגליון ולקבלת הגליון במייל ניתן לפנות לטל' 0504166339 או במייל K0504166339@gmail.com לשותפות ותרומות ניתן לתרום במכשירי נדרים עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים'

וכתב עוד שם: ואידי דאיירי, הנה תמיה רבה כי המשך בעמ' הבא ←

תקציר מהלכות עבודת ביהמ"ק שנלמדו בבית מדרשנו

ימי החנוכה אינם בטלים לעולם

יהיו בטלים חוץ מחנוכה ופורים. ושואל כת"ר, דלא ידע איה מקום דרשה זו וכו'.

ואודיעהו שגם בס' מגיד מיישרים למרן הב"י ז"ל פ' ויקהל, היה מקובל בידו חז"ל כזה, דכותב שם בלשון: והיינו דאמור רבנן חנוכה ופורים אינם בטלים לעולם עיין שם. וראיתי בס' קדמות ספר הזוהר להגרד"ל ז"ל במאמרו על הספר מגיד מיישרים, שמעיר עליו כהערת כת"ר על העטרת זקנים, דבמדרש משלי איתא רק על ימי הפורים שאינן בטלין לעולם ע"ש. אבל כפי הנראה היה לפנייהם חז"ל כזה, ונעלם מאתנו כשם שמצינו עוד הרבה מאמרי חז"ל שמוזכרים בדברי הראשונים ואנו לא זכינו לאורם.

ואגב נציין למש"כ בשו"ת הרשב"א חלק א סימן צג: שאלת מה שאמרו במדרש ספר משלי בפסוק (משלי ט) טבחה טבחה. שכל המועדים בטלים וימי הפורים לא יהיו בטלים שנאמר (אסתר ט) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. ומי הוא זה שיאמר שיבטל מן התורה אפילו אות אחת ואפילו קוצו של יו"ד. ורבו המפרשים הגדה זו באזני ולא נכנס בה אחד מהם הודיעני פירושה.

תשובה. דברים נוספים עוד בהגדה זו. והוא שאמרו שם אמר רבי אף יום הכפורים אינו בטל לעולם שנאמר (ויקרא טז) והיתה זאת לכם לחקת עולם. ואם כן זה קשה יותר שהרי גם בפסחים כתב חקת עולם שנאמר (שמות י"ב) והיה היום הזה לכם לזכרון וחקותם אותו חג לה' לדורותיכם חקת עולם תחגוהו. וכתוב (שם) ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם. על כן נראה לי פירושו שכל המועדים לא הבטיח עליהם יתברך שלא יגרום החטא ביטולם באחד מן הזמנים. וכמו שכתב (איכה ב) שכח ה' בציון מועד ושבט. אבל בימי הפורים הבטיח דכתוב (אסתר ט) לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם. לא יעברו ולא יסוף עשאוהו הבטחה לא אזהרה. וכן יום הכפורים והיתה זאת לכם הבטחה שתהיה לחקת עולם. שהיום יכפר ואפילו לא ישמרוהו. ודעת רבי כאן כדעתו בגמרא דאמור יום הכפורים מכפר בין על השבים בין על שאינן שבים. אבל חקת עולם האמור בפסח אזהרה לא הבטיח דכתוב (שמות י"ב) חקת עולם תחגוהו ושמרתם לדורותיכם. ע"כ. וע"ע בזה במאמרו של הרב יעקב חיים סופר שליט"א בקובץ מקבציאל (כד, תשנ"ז, קלו – קמח).

כן מבואר במגיד מיישרים פרשת ויקהל "שבחנוכה ופורים אינם בטלים לעולם" והיינו כמו שכתוב במדרש תנחומא ריש פרשת בהעלותך, והובא גם ברמב"ן שם, שלך אינה בטלה לעולם, דהיינו נר חנוכה, וביאר שם המגיד להב"י רזא דכל המועדות והמצוות בטילות לעתיד לבוא, דקאי על זמן תחיית המתים שיהיה אחר ימות המשיח, דיהא עלמא חרב מתאוות וכיסופין דהאי עלמא, ובההוא זימנא יתבטל היצה"ר ונמצאו מצוות לא תעשה בטילות וכן המצוות עשה, דוגמת מה שאמר משה רבינו להמלאכים [שבת פח, א]: מה כתיב, לא תרצח ולא תנאף, כלום שפיכות דמים יש ביניכם. וכן המועדות לא יצטרכו אז לעשות ככל הנעשה היום, דהא איסור חמץ ואכילת מצה היא לאכפאה סט"א, וכן בשאר המועדים, ובההוא זימנא לא איצטרך לאכפאה לה דהא בטל הוא ולא יעבדון במועדייא, אלא דימרון בהו הלל וזמרון ושירין ותשבחין לקודשא בריך הוא, ותו לא מידי, והיינו דאמור רבנן חנוכה ופורים אינם בטלים לעולם, כלומר דהא חנוכה ופורים לית בהו אלא סיפור נסים דקודשא בריך הוא בלחוד, וכן מאי דיעבדון במועדיא הוי דוגמת חנוכה ופורים, דהיינו סיפור נסים דקודשא בריך הוא, ומשום הכי לא יבטלו, ואתה שלום, עכ"ד הקדושים.

ועיין בעטרת זקנים (סימן תרעו) שכתב: וכתב הוא [עטרת זקנים] על דברי רש"ל, שמצא כתוב בשם אבי זקנו הגאון מהר"ר ליב רופא זצ"ל מק"ק וינא שכתב בכתב ידו, ואולי סמוך מהרש"ל, על דרשת חז"ל שכל המועדות יהיו בטלים חוץ מחנוכה ופורים, לרמז זה, אנו מברכין להדליק נר של חנוכה, מורה גם על העתיד, כמו שדרשו רז"ל [תמיד פ"ז משנה ד; פרקי דרבי אליעזר פרק יט] על מזמור שיר ליום השבת [תהלים צב, א], לעתיד לבוא ליום שכולו שבת, עכ"ל.

ובשו"ת משנה שכיר (חלק אורח חיים סימן שיא) כתב להעיר עמש"כ בהגהות אורחות חיים להגאון מבערוזאן ז"ל (דעת תורה סי' תרעו סעי' ד"ה ועי' עט"ז), שתמה על מה שכתב בעטרת זקנים (סי' תרעו), שחנוכה לא יהיה בטלה לעתיד, שלא נמצא כן בשום מקום רק פורים גרידא, הנה גם בספר החיים לאחי המהר"ל מפראג (ח"ג פ"ז) מצאתי גם כן הנוסח חנוכה ופורים, וכן מצאתי בפירוש במגיד מיישרים להבית יוסף (פ' ויקהל ד"ה שנת ש"ו), עיין שם שכתב טעם לזה למה חנוכה ופורים אינם בטלים, ופלא על הגאון הנ"ל דכל רז לא אניס ליה, וכאן לא זכר מהמגיד מיישרים הנ"ל.

וכן בשו"ת ציץ אליעזר (חלק יג סימן ע) כתב: בס' תרע"ו כותב ע"ד העטרת זקנים שמביא דרשת חז"ל שכל המועדות

אגרת למצפים לישועה

בשבועות אלו ימלאו ארבעה שנים להקמתו של המפעל האדיר רשת הכוללים 'בית מדרש גבוה לכהנים' בביתר ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק שיבנה במהרה בב"א, שלוש שנים תמימות של צפייה כנה ופעילות אדירה להכנת הכהנים לעבודתם במהרה, וכרצונו האדיר של מרן הח"ח שרבות זירזו ועורר ע"כ מנהמת ליבו הטהור, ומתוקף אמונתו הזכה וצפייתו הגדולה בגאולה הקרובה, על צו וחובת השעה לזירזו והכנת הכהנים לעבודה, נוכח מאורעות התקופה שהיו בזמנו, ובודאי שאילו היה נוכח הח"ח בזמנו ללא ספק שהיה זועק ומעורר ע"כ רבות, [וכפי שכתב אז במכתב שנדפס בספרו שהגאולה מתעכבת ומתמהמת מפני שאין אנו מחכים באמת לבואו בלימוד וידיעת ההלכות הנצרכות, ועוד כתב שברור לו שאם היה נביא בימינו היה מעוררנו ע"כ].

ואכן זכינו ולאור קריאתו של הח"ח, קמה וגם ניצבה בעירנו ממלכת הכוללים 'בית מדרש גבוה לכהנים' אשר שמה לה למטרה לאגד ולאחד תחת קורת גג אחת את כל המצפים לישועה באמת וחפצים להתכונן ליום הגדול אשר פתאום יבוא האדון להיכלו... וזכינו בס"ד ובעזר השי"ת מומעל לכונן ולייסד כמה כוללים אשר בהם יושבים והוגים סגל ת"ח בתורת הקדשים אליבא דהלכתא, כהמשך לכולל קדשים שהקים הח"ח לפני כ- 100 שנים בראדן לקירוב ולזירוז הגאולה, ואשר בו ישבו ופיארו גדולי תורה והוראה דאז אשר חיו באותה התקופה.

ודבר שפתיים אך למחסור גודל ההוצאות הכבירות המתגלגלות לפתחנו מידי חודש בחדשו, ובפרט על של עתה שפתחנו עוד כמה סניפים לכולל במקומות נוספים.. ואמנם רבים ושלמים מיקירי קרתא נתנו בשעתו הו"ק של 10 ₪ בחודש!! לעמוד לימינו לעזר ולאחיסמך... וזכו לקנות בקנין נצח חלק ושותפות בתורת הקרבנות הנשגבה, אשר מעטים המה ההוגים בה (ונחשבת כמת מצוה- ס' חסידים סי' רסא), ואשר כתב הח"ח שנחשב לתורמים כאילו קרבנות מקריבים לריח ניחוחים.

אלא שאין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליינו ובשעה גורלית זו אשר רבים מתעוררים לנוכח מצבינו הנורא בתקופתנו הקשה ובקשו את ה'.. ואת דוד מלכם.. ומתדפקים המה על דלתות הכולל לזכות להתכונן קודם התגלות אורו של משיח.. נאלצים אנו להשיבם ריקם מחוסר יכולת.

<< ביכולת כל אחד להיות שותף בקירוב וזרוז הגאולה ובהכנת הכהנים לעבודתם במהרה, בנטילת חלק ושותפות וקנין נצח במפעל אדיר זה.. ע"י הו"ק חדשית בסכום פעוט של 10 ₪ בחודש!!! [שתי שקיות חלב!!!] ובזה יזכה: א. מקיים הוא בפועל את הצפית לישועה' (ח"ח בס' צפית לישועה). ב. נחשב לו כאילו מקריב קרבנות לריח ניחוח לה' (מנחות קי). ג. זוכה הוא לפרנסה ברווח להצלחה ולעושר (ר"ח פלאגיי בס' חוקי החיים פ' צו). ד. לימוד זה מקרב מחיש ומזרז את הגאולה (ח"ח בס' תורה אור פרק י ופרק יא). ה. מקיימים מצות וקדשות- 'להכין את הכהנים לקרבן' (רמב"ם כלה"מ ריש פ"ד). ו. מבטלים ומסירים את מידת הדין מעליהם ומהעולם (ח"ח שם פ"י). ז. המקטרגים עליהם בשמים - נהפכים למליצי יושר (ח"ח בשם הזוה"ק פ' וירא ק). ח. כשיבנה ביהמ"ק יהא להם השבח והפאר שהכינו את הכהנים (ח"ח שם).

לשותפות ולתרומות << הדרך הפשוטה והקלה >> הקמת הו"ק ע"ס 10 ₪ דרך מכשירי נדרים פלוס עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' ביתר. ² התקשרו למס' 0504166339 ושליח יגיע אליכם.

איתא בסנהדרין (צ"ז ע"א) אין בן דוד בא עד שיתיאשו מן הגאולה ותנינו שלשה באים בהיסח הדעת אלו הן משיח וכו', ותמוה הלא שלשה פעמים בכל יום אנו מזכירין בתפלה הגאולה, ומביא גואל לבני בניהם, וכסא דוד מהרה לתוכו תכין, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, שמחינו במלכות בית דוד משיחך, ומסיים ברוך אתה ה' מגן דוד, וגם בברכת המזון, ומלכות בית דוד משיחך במהרה יבא וכו', א"כ האיך יוכל להיות היסח הדעת על ביאת בן דוד המשיח, מאחר שבכל יום מזכירין אותו פעמים רבים. וכעת אין לי ישוב אחר אלא כי אמרו חז"ל (ברכות נ"ה ע"א) עיון תפלה מזכירין עוונותיו של אדם, ופירשו בתוס' (שם ל"ב ע"ב ד"ה כל), וכן איפסק בשו"ע (סי' צ"ח ס"ה) הכוונה שחושב שכוון בתפלתו ולכן ראוי שתתקבל תפלתו, ובוה א"ש אם אנו חושבים שהתפללנו בכוונה על מלכות בית דוד וראוי שתקובל תפלתנו ע"ז מזכירין עוונותינו ואם יזכרו ח"ו לא תבא הגאולה, כי אם היינו ראויים להגאל בלא"ה היתה הגאולה באה גם בלי תפלתנו כיון שאנו ראויים לכך, לכן אנו מסיחים דעתנו מהועילת תפלתנו ויש היסח הדעת מן הגאולה, וי"ל שע"י הכנעה זו שאנו חושבים שאין אנו ראויים שתקובל תפלתנו ע"ז עצמו תעלה תפלתנו מעלה ותעשה פירות כדאי בספרים בשם האר"י זצ"ל שפעם אחת התאספו יחד עשרה חסידים קדושים והתפללו בכל הכוונות הראויות ונתגלה להם אח"כ יען שהי' אחד שלא הי' לו הכנעה כראוי לכן לא זכו שתקובל תפלתם לגמרי. – ויש לפרש הקרא בירמי' (ל' י"ז) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאום ד' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה, הנה חז"ל דרשו וממכותיך ארפאך ממכה עצמה מתקן רפואה, והנה מי שיש לו תקוה לרפואה דורשין וחוקרין על איזה אופן יש לרפאות, אבל דבר שאין לו תקוה אין חוקרין ודורשין עוד על רפואתו, וזה כי נדחה קראו לך, שנדחה מתקוה לכן דורש אין לה להעלות רפואה, וי"ל כי ע"י שנדחה קראו לה לכן אין דורש לה ומסיחים דעת ממנה ממילא זה מביא הגאולה. וזה הפשט הפסוק וממכותיך ארפאך נאום ה', ממכה זו שציון דורש אין לה זה גופא הרפואה כי ע"י זה בן דוד בא.

וראוי לציין למש"כ רבנו בחיי בספרו כד הקמח (נר חנוכה): ומה שנמשך הנס ח' לא פחות וכו' שאם תתבונן תמצא כי רוב הדברים שבמקדש היו מתגלגלין בחשבון ח', כי הכהן הגדול היה לובש ח' בגדי כהונה חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט מכנסי בד והלויים היו משוררים בח' כלים למנצח על נגינות על מחלת על עלמות שיר והרביעי קראו הכתוב המשא ממה שכתוב (ד"ה א טו) וכנניהו שר הלויים במשא יסר במשא כי מבין הוא, והוא קול חזק וגבוה מלשון (בראשית כט) וישא את קולו למנצח על שושנים למנצח על הגתית על השמינית, שמנה דברים של ריח טוב בין שמן המשחה והקטרת ארבעה בשמן המשחה והן מור וקנמון וקנה וקדה, וארבעה בקטרת נטף ושחלת וחלבנה ולבנה, שמנה בדים ב' בדי הארון ב' בדי השלחן שני בדים למזבח הזהב וב' בדים למזבח העולה. אף הקרבנות אחר ח' ימים דכתיב (ויקרא כב) ומיום השמיני והלאה ירצה. שמנת ימי המלה, שמנה חוטין של ציצית, שמנה מחיצות לנבואה.

ועוד יש בזה טעם אחר והוא כי חשבון ח' רמז לשמן המשיח שהוא על מעלת שמנה, וידוע כי חשבון שמנה הוא אחר ה' במעלת האחד ובזמן המשיח יחזרו כל האומות לאמונתנו הוא שכתוב (צפניה ג) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתיב (זכריה יז) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ולפי שהעולם הזה הוא על מעלת שבעה ומזה היתה מנורת המשכן והמקדש בו' נרות, חייבה החכמה להיות זמן המשיח על מעלת ח' כי בו תהיה מעלה יתירה ותוספת השגה בידיעת הש"י על כל הזמנים שעברו הוא שכתוב (ירמיה לא) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. והנה רז"ל הרחיבו הביאור בענין הזה הוא שאמר במס' ערכין (פ"ב דף יג ב) רבי יהודה אומר כנור של מקדש של ז' נימין היה שנא' (תהלים טז) שובע שמחות את פניך. אל תקרי שובע אלא שבע. ושל ימות המשיח שמנה שנא' למנצח על השמינית על נימא שמינית ושל העוה"ב עשר שנא' (שם לג) בנבל עשור זמרו לו. הענין הזה יש להתבונן בשם הימים האלה הנקראים חנוכה שהוא נגזר מלשון חנוך בלשון חנוכת הבית לפי שהוא רומז לשמן המשיח שאנו עתידין לחנך בית המקדש.

ונסיים בדבריו של הבינה לעיתים (דרוש שני לחנוכה) בשיאר אשר בעת גאולתנו המיוחל ע"י משיח צדקינו יהי לנו ד' תועלויות, א' להנצל מצער וצרת הגלות ב' לשמוח בנקמת אויבנו, ג' שנוכל לעבוד את השם בלי טרדות של שעבוד מלכויות, ד' לקדש שם שמים ולפרסמו בין הגוים כולם, וכל אלו הדברים נתקיימו אחד לאחד בהגאולות שהיו לנו, וזהו אשר דרשינן במגילה יא. 'שמואל אמר לא מאסתים בימי יונים וכו' כי אני ד' אלוקיהם בימי גוג ומגוג. במתניתא תנא לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חמ"ו וכו' כי אני ד' אלוקיהם לעתיד לבא וכו'. כי בימי כשדים הי' בשפל המצב והשעבוד, וע"י דניאל וחבריו נתרומם קרנם ויצאו מצרה להרוחה. ובימי המן חזו כמו עיניהם נקמתם בהמן שתלו אותו על העץ אשר הכין לו למרדכי. ובימי היונים שתוקף הגלות היתה בגזירתם עליהם להעבירם על הדת בעניני שבת חודש ומילה וניצלו ע"י כהני בית חשמונאי. ובימי רבי נתקדש שם שמים והתפרסם שמו בגוים עד שאנטונינוס גייר את עצמו. ובגאולה העתידה יתקבצו כל אלו התועלויות יחדיו במהרה בימינו.